

בס"ד. ש"פ וישב, נר הראשון ושבת חנוכה, ה'תשמ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוך נאום ה', ונלוו גוים רבים אל ה' ביום ההוא גו' (ואעפ"כ) ושכנתי בתוך גו'. הנה פסוקים אלה הם בהתחלת הפטרת שבת חנוכה, וכשיש ב' שבתות בחנוכה (כבקיעות שנה זו) אז היא הפטרת השבת הראשונה של חנוכה. וידועים דיוקי רבותינו נשיאינו בזה (בתו"א לאדה"ז² ובדרושי הנשיאים שלאחריו³), מהו כפל הלשון רני ושמחי, ומובא על זה מ"ש בזהר: רננא ברמשא ושמחה בצפרא. וצריך להבין הענין בזה. גם ידוע הדיוק: במ"ש בת ציון, הרי ישראל נקראו בכמה שמות, ולמה נקראו כאן דוקא בשם בת ציון, לשון נקבה.

(ב) **ונקודת** הביאור בזה מבואר בהדרושים, ע"פ מארז"ל במדרש⁴ בענין אהבת הקב"ה לכנס"י, משל למלך שהיתה לו בת יחידה כו' והי' קורא אותה בתי ולא זו מחבבה עד שקרא אותה אחותי ולא זו מחבבה עד שקרא אותה אמי כו'. דהנה, אהבת וחיבת הקב"ה לישראל היא בעצמותו ומהותו ית' שלמעלה מכל הגילויים⁵. אבל בהתגלות החכיכות והאהבה יש כמה דרגות, וענין זה תלוי באופן עבודת בני" (הפועלת את גילוי החיבה), היינו, שכאשר ישראל מגיעים בעבודתם לדרגא מסויימת, הרי זה מגלה וממשיך מלמעלה את האהבה שלפי דרגא זו. וזהו ענין ג' אופני האהבה והחיבה, בתי אחותי אמי, שהם תלויים בג' אופני העבודה הממשיכים את האהבה. כאשר⁶ עבודת ישראל היא בבחי' בת, בחי' מקבל, אזי ממשיכים את האהבה מלמעלה באופן דלא זו מחבבה עד שקראה בתי. וכאשר עבודת ישראל היא בבחי' אחות, אזי ממשיכים את האהבה מלמעלה באופן דלא זו מחבבה עד שקראה אחותי. וכאשר העבודה היא בבחי' אם, בחי' משפיע, אזי ממשיכים את האהבה דלא זו מחבבה עד שקראה אמי.

וביאור הענין, דהנה, בת, בחי' מקבל, קאי על העבודה שבעוה"ז התחתון, שזהו עולם שהוא רק בחי' מקבל ולא משפיע, דמכיון שאין תחתון למטה ממנו⁷, הרי לא שייך שישפיע לעולם שלמטה ממנו. וזהו אחד מהחילוקים שבין עוה"ז התחתון לעולמות העליונים, שבעולמות העליונים ישנו הן ענין בחי' המקבל והן ענין ההשפעה, לפי שהם מקבלים מהעולמות שלמעלה מהם ומשפיעים לעולמות

(1) זכר' ב, יד ואילך. — הפטרת שבת חנוכה.

(2) מקץ לו, א ואילך. שם סע"ד ואילך. וראה גם

מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' קכד.

(3) שערי אורה שער החנוכה כד, סע"ב ואילך.

אוה"ת חנוכה (בראשית ח"ב) שיג, ב ואילך. סה"מ

תרכ"ז ע' שכא.

(4) ח"א רכט, ב.

(5) תו"א שם לו, א.

(6) שמו"ר ס"פ פקודי. שהש"ר ספ"ג.

(7) ראה ד"ה קמתי אני לפתוח תרס"ו (סה"מ

תרס"ו ע' א ואילך). ועוד.

(8) ראה גם אוה"ת בא ע' רנח.

(9) תניא פל"ו.

שלמטה מהם, משא"כ עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו הוא רק בבחי' מקבל מהעולמות שלמעלה ממנו. ובעבודה הו"ע מעשה המצוות¹⁰, ששייך דוקא בעולם העשי' שאין למטה ממנו. וע"י העבודה באופן דמקבל, במעשה המצוות, ממשיכים את האהבה מלמעלה באופן דלא זו מחבבה עד שקראה בתי. והעבודה דאחותי היא בלימוד התורה, ועל ידה ממשיכים את האהבה מלמעלה באופן דלא זו מחבבה עד שקראה אחותי. והעבודה בבחי' אם, בחי' משפיע, קאי על עבודת התפלה והמס"נ, שהיא בעצם הנפש שלמעלה מהכחות שבנפש, ולכן לא שייך בה ענין הקבלה (בחי' מקבל), אלא היא רק בבחי' משפיע (אמי) בכחות הגלויים. וע"י העבודה באופן זה ממשיכים את האהבה דלא זו מחבבה עד שקראה אמי, שהיא האהבה שלמעלה מסדר ההשתלשלות, ע"ד עצם הנפש שלמעלה מהשתלשלות שבנפש.

והנה ע"פ הנ"ל משמע שבחי' בתי היא הדרגא הכי תחתונה, כי הסדר בג' הדרגות הוא מלמטה למעלה, שהדרגא התחתונה ביותר היא בחי' בתי, והדרגא הנעלית ביותר היא בחי' אמי. אמנם, במק"א במדרו"ל¹¹ איתא שהאהבה והחיבה לבת היא נעלית יותר מכל הדרגות שבאהבה. ומזה מובן, שיש מעלה בבחי' בתי¹², מצוות שבעשי', שלמעלה מבחי' אחותי, לימוד התורה, וגם למעלה מבחי' אמי, עבודת המס"נ. והענין הוא, דהנה, אם כיון את כל הכוונות שבמצוות ועשה את כל ההכנות וכו', אבל חסר אצלו מעשה המצוה בפועל, לא קיים את המצוה (כמובא בתניא¹³), כי שלימות הרצון הוא שיבוא דוקא במעשה, כפשטות הענין, ועוד זאת, ששלימות הרצון בא לידי גילוי במעשה דוקא, דכל הגבוה יותר יורד למטה ביותר¹⁴, ולכן הרצון שלמעלה שהוא גבוה ביותר, בא לידי גילוי במעשה דוקא שהוא תחתון ביותר. וזהו גם מה שלעת"ל יהי' מעשה גדול¹⁵, כי כל הגבוה ביותר יורד למטה ביותר. וכיון שכל הגילויים דלעת"ל תלויים במעשינו ועבודתינו עתה¹⁶, לכן גם עתה יש עילוי מיוחד במעשה המצוות דוקא, יותר מבלימוד התורה והעבודה דמס"נ. וזהו רני ושמחי בת ציון, שהענין דרני ושמחי נעשה דוקא ע"י העבודה שבבחי' בת ציון, מעשה המצוות בפועל, שיש בה העילוי דמעשה כו'.

ג) וענין כפל הלשון רני ושמחי, יובן ע"פ המובא לעיל בשם הזהר, דרננא ברמשא ושמחה בצפרא. דהנה, מה שמקדים רני ושמחי, הוא לפי שתחילה היא העבודה ברמשא, ואח"כ באה העבודה בצפרא¹⁷. והענין הוא, דאיתא בריש מס' ברכות¹⁸

10 כרן ג' תשטע, א. בא ע' רנט ואילך. ע' רסג. ובכ"מ.
13 רפל"ח.
14 ראה לקו"ת אמור לד, ג. שערי אורה שער הפורים נח, א ואילך. סה, א ואילך.
15 אה"ת חנוכה שם שיח, א. וראה מאמרי אדרמ"ר הזקן תקס"ז ע' שט. ע' שיז.
16 תניא רפל"ז.
17 ראה שערי אורה שער החנוכה שם (כת, א ואילך).
18 ב, א, ט, ב.

10 ראה תו"א שם לו, ג ואילך. אוה"ת חנוכה שם שיו, א ואילך. וראה גם המשך תער"ב ח"ג ע' אדרמט ואילך.
11 ראה אוה"ת חיי שרה קכה, ב: "בוהר דקני"ו ע"ב, שבחי' בת . . לא זו מחבבה גם יותר ממדרגת שקראה אמי". וראה גם אוה"ת חנוכה שם (שיג, סע"ב) בשוה"ג: "ע"י זח"ב צ"ד סע"ב שקודם בת יש ג' בחי'". וראה גם ד"ה רני ושמחי תשל"ז פ"ה (לעיל ע' עב ואילך).
12 ראה גם תו"א שם לו, ד. לח, ב. אוה"ת שם שיו, סע"ב ואילך. חיי שרה קכה, ב ואילך. קכו, ב.

מאימתי קורין את שמע בערבין כו' (ואח"כ) מאימתי קורין את שמע בשחרית כו', ומבואר בגמרא¹⁹ ב' טעמים לכך שתנא ערבית ברישא, אם משום שתנא אקרא קאי דכתיב²⁰ בשכבך ובקומך, או דיליף מברייתו של עולם דכתיב²¹ ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. ומזה מובן, שבתחלה העבודה היא בערבין, בזמן החושך, בדרגא נמוכה יותר, ורק אח"כ מגיעים לענין האור, ענין שחרית. וכן הוא גם בלימוד התורה, שאע"פ ששלימות הלימוד היא להגיע לרזין דרזין דאורייתא, מ"מ, לפנ"ז צ"ל לימוד הרזין ולפנ"ז שאר חלקי התורה, ועד שהתחלה היא מחלק הפשט שבתורה, החל מאותיות הא"ב. וכן הוא בענין רני ושמחי, שבתחלה היא העבודה ברמשא ואח"כ בצפרא.

אך דוקא ע"י העבודה שבבחי' ערבין (רמשא) מגיעים בעצמותו ומהותו ית'. וכמו בלימוד התורה, שדוקא ע"י לימוד התורה שבבחי' ערבין, החל מלימוד אותיות הא"ב, מגיעים בעצמות ומהות. וכמו באדם התחתון, שמקור האותיות הוא בעצם הנפש, היינו למעלה לא רק מה' מוצאות הדיבור אלא גם מה' מוצאות המחשבה, ולמעלה גם מהכחות פנימיים וכו', כמבואר באגה"ק²² [וכידוע²³ הראי' לזה שאין לומר שמקור האותיות הוא מהשכל שלהם, ממה שמצינו שכו"כ אמרו אותה הסברא ואותו דבר שכל, עד לאותה מסקנא בנוגע למעשה בפועל, ומ"מ, כל אחד אמר זאת באותיות שלו ובתיבות שלו ובסגנון שלון], לפי שהאותיות כלולים בעצם הנפש, שהנפש מלאה אותיות כו'²⁴. וכמו"כ הוא בלימוד אותיות הא"ב, שדוקא עי"ז מגיעים בעצמותו ומהותו ית'.

ד) ובזה יובן גם הקשר לחנוכה²⁵, לפי שגם בחנוכה ישנו הענין דהקדמת ערבית לשחרית, רננא ברמשא ושמחה בצפרא, כי, הענין דחנוכה הוא להאיר את החושך, שלכן גם הדלקת נרות חנוכה היא על פתח ביתו מבחוץ²⁶, להאיר את חושך העולם, ודוקא עי"ז מגיעים בעצמותו ית', שזהו מ"ש²⁷ והוי' גי' חשכי, והוי' דייקא, למעלה משם הוי' סתם²⁸. וזהו גם מה שנרות חנוכה אינן בטלין לעולם²⁹, לפי שעל ידם מגיעים בעצמותו ית'. ועד שע"י ההארה דחנוכה פועלים לא רק הענין דרננא ברמשא ושמחה בצפרא, אלא שעושים מהלילה והיום דבר אחד³⁰, כמ"ש²¹ ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד, ששניהם נעשים מציאות אחת, לפי שמאיר בהם בחי' והוי' כו'.

ה) וזהו רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאום ה', שע"י העבודה שבבחי' בת ציון, בחי' מעשה המצוות, ובאופן שישנו הענין דרני (לפני

19) שם ב, א.
20) ואתחנן ו, ז.
21) בראשית א, ה.
22) ראה ס"ה (קו, א ואילך).
23) תו"א מקץ מב, א. מג, א.
24) ראה לקו"ת בחוקתי מה, ד. נשא כו, ב.
25) שו"ש ד, ב.
26) שבת כא, ב.
27) שמואל-ב כב, כט.
28) תו"א שם לו, ג. מא, א. שערי אורה שם מב, ב ואילך. אוה"ת חנוכה שם (שכד, ב ואילך). ובכ"מ.
29) רמב"ן ר"פ בהעלותך — ע"פ תנחומא ובמדב"ר שם.
30) ראה לקו"ש ח"ד ע' 22 ואילך.

25) ראה שערי אורה שם לד, א ואילך.

ושמחי), רננא ברמשא, שזוהי העבודה שבבחי' ערבין, הנה עי"ז מגיעים בעצמותו ית', ולכן ושכנתי בתוכך גו'.

וְעִי"ז יקויים בכאו"א מישראל מש"נ עליהם בהמשך ההפטרה: ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה וגו' ושני זיתים עלי' אחד מימין הגולה ואחד על שמאלה³¹ (שזהו ענין אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד³²), ועד לסיום ההפטרה³³ תשואות חן חן לה, ככל פרטי הענינים שנתבארו בארוכה בלקו"ת בפרשת בהעלותך את הנרות³⁴, ובכתבי אדמו"ר הזקן שנדפסו כאן בשנים האחרונות³⁵. ועד שע"י שמוסיפים אות א' לתוך גולה, נעשה מגולה גאולה³⁶, ובאופן דארו עם ענני שמיא³⁷, כמ"ש³⁸ מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם, ונלך לביהמ"ק השלישי בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו³⁹, קהל גדול ישובו הנה⁴⁰, עי"ז שאתם תלוקטו לאחד אחד בית ישראל⁴¹, ושם יהי' העילוי דנרות המקדש, נוסף על העילוי דנרות חנוכה, וכן נרות שבת, שעז"נ בילקוט⁴² אם שמרתם נרות שבת אני מראה לכם נרות ציון, במהרה בימינו ממש, ע"י משיח צדקנו.

(37) דניאל ז, יג. וראה סנהדרין צח, א.

(38) ישע"י ס, ח.

(39) בא י, ט.

(40) ירמי' לא, ז.

(41) ישע"י כז, יב.

(42) יל"ש ר"פ בהעלותך.

(31) זכרי' ב, ב-ג.

(32) משלי ג, טז.

(33) זכרי' ד, ז.

(34) לג, ב ואילך.

(35) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' נט.

ע' סב. ע' סז. תקס"ח ח"א ע' תקד ואילך.

(36) לקו"ת שם לה, ג.